

НАУКОВИЙ ВИСНОВОК

щодо застосування статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та статті 255 Господарського процесуального кодексу України

I.

Цей науковий висновок підготовлений на підставі частини 7 статті 303 Господарського процесуального кодексу України, ст. 47 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», пунктів 1.2, 2.8, 3.2, 3.3 Положення про Науково-консультативну раду при Верховному Суді, на підставі звернення судді Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Банаська Олександра Олександровича від 30.07.2020 № 408/0/26, щодо викладених у зверненні питань:

1) Чи поширюються приписи частини першої статті 255 ГПК України щодо вичерпного переліку ухвал суду першої інстанції, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення суду на ухвали суду першої інстанції у справах про банкрутство (неплатоспроможність), за виключенням тих, які постановлені у справах, які розглянуті в межах провадження у справі про банкрутство за правилами позовного провадження?

2) Які саме конкретно судові рішення (ухвали, постанови) у справі про банкрутство має на увазі законодавець окремо від яких можуть бути оскаржені ухвали суду першої інстанції у справах про банкрутство (неплатоспроможність)?

3) Які саме конкретно ухвали у справі про банкрутство можуть бути оскаржені в апеляційному порядку у справах про банкрутство (неплатоспроможність) з огляду на приписи частини другої статті 8 Закону про банкрутство та пункту 17 частини першої статті 255 ГПК України?

4) Як співвідносяться між собою норми частин першої та другої статті 8 Закону про банкрутство щодо визначення переліку ухвал постановлених у справі про банкрутство, які можуть бути оскаржені окремо від рішення суду?

5) Чи може бути оскаржена окремо від рішення суду першої інстанції в апеляційному порядку ухвала про відмову в задоволенні клопотання про закриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність)?

6) Яке значення та вплив на прийняття судом апеляційної інстанції рішення щодо можливості перегляду в апеляційному порядку ухвали про відмову в задоволенні клопотання про закриття провадження у справі про

банкрутство (неплатоспроможність) має підстава поданого клопотання про закриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність):

- у першому випадку носить універсальний характер для будь-якої форми судового процесу (наприклад, юридичну особу, яка є боржником, припинено в установленому законом порядку);

- у другому випадку підстава є спеціальною, тобто такою, що характерна тільки для справи про банкрутство (наприклад, затверджений звіт керуючого санацією, або щодо боржника, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, прийнято рішення про приватизацію тощо)?

II.

Відповідаючи на поставлені питання, звертаємо увагу на наступне.

1. Стаття 2 Кодексу України з процедур банкрутства (надалі – КУЗПБ) передбачає, що провадження у справах про банкрутство регулюється цим Законом, Господарським процесуальним кодексом України, іншими законодавчими актами України.

Стаття 2 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (надалі – Закон про банкрутство), який втратив чинність у зв'язку з прийняттям КУЗПБ, містила таку саме норму.

Слід звернути увагу на те, що у частині другій статті 2 Закону про банкрутство зазначалось, що цей Закон має пріоритет перед іншими законодавчими актами України у регулюванні відносин, пов'язаних з банкрутством суб'єктів підприємницької діяльності, за винятком випадків, передбачених цим Законом. Ця норма була вилучена із Закону про банкрутство згідно із на підставі Закону № 1258-VII від 13.05.2014 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедури державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичних осіб - підприємців за заявницьким принципом».

Поряд з цим у частині 6 статті 12 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК) зазначено, що господарські суди розглядають справи про банкрутство у порядку, передбаченому цим Кодексом для позовного провадження, з урахуванням особливостей, встановлених Законом України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом".

В такий спосіб законодавець встановив співвідношення законодавства про банкрутство як спеціального по відношенню до господарського процесуального законодавства як загального.

Загальні норми ГПК України застосовується при розгляді справ про банкрутство настільки, наскільки це узгоджується із логікою законодавчого регулювання відносин неплатоспроможності (банкрутства). Саме пріоритет Закону про банкрутство на ГПК України є «наріжним каменем», на якому ґрунтується вся процедура банкрутства¹.

Процедура банкрутства використовує процесуальні норми ГПК, що мають універсальний характер, тобто розраховані як на позовне провадження, так само і на процедуру банкрутства².

Це загальне положення не того спростовується тим, що окремі норми КУзПБ, що визначають особливості провадження у справах про банкрутство, можуть містити зворотню відсилку до норм ГПК. Так, у частині 3 статті 7 КУзПБ встановлено, що господарський суд розглядає спори, стороною в яких є боржник, за правилами, визначеними Господарським процесуальним кодексом України.

2. Ухвала господарського суду є юридичним фактом, на підставі якого виникають, змінюються і припиняються господарські процесуальні права та обов'язки³.

Відповідно до частини 2 статті 232 ГПК процедурні питання, пов'язані з рухом справи в суді першої інстанції, клопотання та заяви осіб, які беруть участь у справі, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду, а також в інших випадках, передбачених цим Кодексом, вирішуються судом шляхом постановлення ухвал. Тобто, цією нормою передбачено постановлення ухвал лише у передбачених процесуальним законом випадках.

Особливість ухвали як акта правозастосування полягає в тому, що вона переважно виноситься з питань застосування норм процесуального права. Господарський суд виносить ухвали лише у випадках, коли це прямо зазначено в ГПК України⁴.

Частина 5 статті 232 ГПК встановлює, що у випадках, передбачених цим Кодексом або Законом України "Про відновлення платоспроможності

---

¹ Поляков Б.М. Коментар судової практики Верховного Суду України у справах про банкрутство. – К.: Логос, 2008. С.37, 39.

² Поляков Б.М. Закон України «О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом»: Научно-практический комментарий: в 2-х т. / Б.М. Поляков. – К.: Логос, 2014. Т.1. С. 46.

³ Кот О.В. Судові акти в господарському процесі України. Автореф. дисерт. канд. юр. наук спец. 12.00.04. К., 2011. С. 15.

⁴ Кот О. Ухвали суду в господарському процесі // Юридична Україна. – 2010. – № 2 – С. 97-98.

боржника або визнання його банкрутом", судовий розгляд закінчується постановленням ухвали, прийняттям постанови чи видачею судового наказу.

Процес розгляду господарської справи втілюється в системі актів, котра опосередковує розвиток процесуального відношення, забезпечує послідовність з'ясування обставин справи, обґрунтованість прийнятих рішень. Ухвали, винесені в межах однієї справи, дають уявлення про те, внаслідок яких дій сторін і суду рішення виявилось саме таким⁵.

На відміну від рішення судова ухвала має виключно процесуальне значення і на матеріальні правовідносини сторін безпосередньо не впливає⁶.

Зміст ухвали, вимоги до якого містяться в статті 86 ГПК (в редакції ГПК до 3.10.2017 р.), свідчить про те, що в такому судовому акті спір не вирішується по суті, але має на меті створення необхідних умов для вирішення спору по суті. Зміст ухвали в процедурі банкрутства має свої відмінності, причому в деяких випадках вони за змістом максимально наближені до рішення (визнання грошових вимог кредитора, визнання угод недійсними, розірвання мирової угоди чи визнання її недійсною)⁷.

КЗуПБ (та раніше Закон про банкрутство) не містить норм, які встановлювали особливі правила стосовно видання судом процесуальних актів, крім того, що при вирішенні справи по суті суд у справі про банкрутство не виносить рішення (за винятком розгляду спорів, стороною в яких є боржник згідно зі ст. 7 КУзПБ).

Усі питання у справі про банкрутство вирішуються ухвалами, а про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури/процедури погашення боргів суд виносить постанову.

Як узагальнюючу назву судових актів КУзПБ використовує термін «судове рішення».

Згідно з нормами КУзПБ суд виносить такі ухвали⁸: про прийняття або відмову у прийнятті заяви про затвердження плану санації (ч. 6 ст. 5); щодо затвердження плану санації або ухвалу про відмову в затвердженні плану санації (ч. 7 ст. 5); про відсторонення керуючого санацією від

⁵ Таликін Є.А. Судові акти та господарська процесуальна форма: окремі аспекти співвідношення // Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2014, №29. С. 87.

⁶ Андронов І.В. Судові рішення в цивільному процесі України. Автореф. дисерт. док. юрид. наук. спеціальність 12.00.03. Одеса, 2018. С. 20

⁷ Поляков Б.М. Коментар судової практики Верховного Суду України у справах про банкрутство. – К.: Логос, 2008. С.38, 39.

⁸ Без ухвал, які виносяться судом згідно с нормами КУзПБ, що містяться в Розділі VII «Особливості провадження у справах про банкрутство окремих категорій боржників», Розділі VIII «Провадження у справах про банкрутство, пов'язаних з іноземною процедурою банкрутства» та Книзі четвертій. «Відновлення платоспроможності фізичної особи»

виконання ним своїх обов'язків (ч.9 ст.5); про припинення процедури санації (ч.10 ст.5); про затвердження звіту про виконання плану санації (ч.11 ст.5); про призначення арбітражного керуючого керуючим санацією або ліквідатором (ч.2 ст.10); про відсторонення арбітражного керуючого від виконання обов'язків (ч.5 ст.12); про затвердження порядку формування фонду для авансування грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого та порядок використання його коштів (ч.5 ст.30); про затвердження звіту арбітражного керуючого про нарахування та виплату грошової винагороди, здійснення та відшкодування витрат за підсумками процедур розпорядження майном, санації, ліквідації, реструктуризації заборгованості, погашення боргів (ч.6 ст.30); про виявлення порушення керівником боржника вимог про зобов'язання у місячний строк звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі (ч.6 ст. 34); про прийняття заяви про відкриття провадження у справі (ч.1 ст.35); про відмову у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі (ч.2 ст.37); про залишення заяви без руху або для повернення заяви про відкриття провадження у справі (ч.1 ст.35); про повернення заяви про відкриття провадження у справі без розгляду (ч.2 ст.38); про приєднання до матеріалів справи інших заяв (ч.4 ст.39); про відкриття провадження у справі про банкрутство або відмову у відкритті провадження у справі (ч.5 ст.39); про відкладення проведення підготовчого засідання суду на час, необхідний для оформлення допуску до державної таємниці (ч.11 ст.39); про вжиття заходів щодо забезпечення вимог кредиторів (ч.1 ст.40); про припинення повноважень керівника або органу управління боржника та покладання його обов'язків на розпорядника майна (ч.2 ст.40, ч.12 ст.44); про скасування або зміну заходів щодо забезпечення вимог кредиторів (ч.4 ст.40, ч.1 ст.56); про звернення стягнення на майно боржника за вимогами, на які не поширюється дія мораторію (ч.5 ст.41); про звільнення з податкової застави активів боржника (ч.10 ст.41); за результатами розгляду заяви арбітражного керуючого або кредитора про визнання недійсним правочину боржника (ч.4 ст.42); про призначення розпорядника майна (ч.1 ст.44); про прийняття заяви кредитора (ч.3 ст.45); про визнання чи відхилення за результатами розгляду грошових вимог кредиторів (ч.6 ст.45); про повідомлення заявника про недоліки заяви конкурсного кредитора (ч.1 ст.46); про повернення заяви конкурсного кредитора (ч.2 ст.46); за результатами попереднього засідання (ч.2 ст.47); про продовження строку процедури розпорядження майном у межах граничних строків (ч.3 ст.49); про введення процедури санації та затвердження плану санації (ч.3 ст.49, ч.1 ст.50, ч.7 ст.52); про відмову у затвердженні плану санації (ч.8 ст.52); про затвердження звіту керуючого санацією або про відмову в затвердженні зазначеного звіту (ч.10 ст.57); про дострокове припинення процедури санації (ч.7 ст.50); про визнання чи відхилення (повністю або частково) вимог поточних кредиторів (ч.4 ст.60);

про затвердження звіту ліквідатора та ліквідаційного балансу (ч.1 ст.65); про ліквідацію юридичної особи – банкрута (ч.2 ст.65); про призначення нового ліквідатора (ч.4 ст.65); про закриття провадження у справі про банкрутство (ч.7 ст.41, ч.3 ст.49, ч.1 ст.90).

В тих випадках, коли суд здійснює процесуальні дії та вирішує інші процесуальні питання, розглядає і вирішує клопотання, заяви, скарги за правилами та на підставі норм ГПК, він виносить ухвали, якщо це передбачено відповідними нормами ГПК. До них таких норм відносяться, наприклад, норми інститутів відводу (самовідводу) судді, представництва, інших учасників провадження, доказів і доказування, процесуальних строків, судових викликів і повідомлень, судових витрат, заходів процесуального примусу, з'ясування обставин справи та дослідження доказів, фіксування судового процесу, судового рішення (в переважній більшості норм), порядок перегляду судових рішень, а також окремі норми інших інститутів.

Про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури суд ухвалює постанову (ч.3 ст.49, ч.9.ст.52, ч.1 ст.58 КУзПБ).

3. Однією з конституційних засад судочинства є забезпечення права на апеляційний перегляд справи (пункт 8 частини 2 статті 129 Конституції України). Забезпечення права на апеляційний перегляд справи визначено також серед основних засад (принципів) господарського судочинства (пункт 8 частини 3 статті 2 ГПК).

З цього випливає, що усі судові рішення можуть бути об'єктом перегляду в апеляційному порядку. *Однак не всі ухвали можуть бути оскаржені окремо від рішення суду.*

Право на апеляційне оскарження будь-яких ухвал суду першої інстанції заклало б можливість зловживати цим правом з метою затягнути процес – заявляти необґрунтовані клопотання й оскаржувати ухвали про відмову в задоволенні таких клопотань. Тому законодавець обмежив коло ухвал, що може бути оскаржено окремо від рішення суду⁹.

Конституційний Суд України зазначив: «... заперечення на ухвали, які не підлягають оскарженню окремо від рішення суду, включаються до апеляційної скарги на рішення суду. Це положення слід розуміти так, що будь-яка ухвала суду підлягає перегляду в апеляційному порядку самостійно або разом з рішенням суду. Однак особливість ухвали про відмову у видачі дубліката виконавчого листа полягає в тому, що вона приймається на стадії виконання судового рішення і оскаржити її

---

⁹ Цивільне судочинство України: основні засади та інститути: монографія / В.В. Комаров, К.В.Гусаров, Н.Ю.Сакара та ін.; за ред. В.В. Комарова. – Х.: Право, 2016. – С. 716.

одночасно з оскарженням рішення суду неможливо, тому ця ухвала може бути оскаржена лише самотійно»¹⁰.

Конституційний Суд України, проаналізувавши зміст статей 106, 111¹³ Господарського процесуального кодексу, вважає, що «... відсутність у частині першій статті 106 Кодексу норми щодо оскарження ухвали про відмову у задоволенні заяви про зміни способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови суду не може бути підставою для відмови у прийнятті апеляційної чи касаційної скарги на такі ухвали. Ця відмова розглядалася б як порушення конституційного права на судовий захист, яке за статтею 64 Конституції України не може бути обмежене. Такий висновок узгоджується з правовою позицією Конституційного Суду України, за якою кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку; суд не може відмовити у правосудді, якщо особа вважає, що її права і свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод; відмова суду у прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до чинного законодавства, є порушенням права на судовий захист, яке згідно зі статтею 64 Конституції України не може бути обмежене (пункти 1, 2 резолютивної частини Рішення від 25 грудня 1997 року № 9-зп). Отже, Конституційний Суд України констатує, що відсутність можливості апеляційного та касаційного оскарження ухвал місцевого господарського суду про відмову у задоволенні заяви про зміни способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови може призвести до обмеження права на справедливий судовий розгляд та загрожує самій суті цього права, що не відповідає статті 8 Конституції України»¹¹.

В цих рішеннях Конституційний Суд звертає увагу на те, що можуть бути ухвали суду, які можуть бути оскаржені окремо від рішення, хоча і не включені до відповідного переліку. Однак, *це стосується таких ухвал, які винесені після ухвалення рішення суду, що робить неможливим їх оскарження разом із рішенням, а відмова в апеляційному їх перегляді порушувала б конституційний принцип забезпечення апеляційного оскарження.*

Відповідно до статті 255 ГПК окремо від рішення суду першої інстанції можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали суду

---

¹⁰ Пункт 3.2 рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Заїченка Володимира Георгійовича щодо офіційного тлумачення положення пункту 18 частини першої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України у взаємозв'язку зі статтею 129 Конституції України (про апеляційне оскарження ухвал суду) від 27.01.2010 № 3-рп/2010 // Офіційний вісник України, 2010, N 9, ст. 466

¹¹ Пункт 3 рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Шаповалова Олексія Леонідовича щодо офіційного тлумачення положень пункту 20 частини першої статті 106, частини першої статті 111-13 Господарського процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями пунктів 2, 8 частини третьої статті 129 Конституції України від 25.04.2012 № 11-рп/2012 // Офіційний вісник України, 2012, N 36, ст. 1341

першої інстанції згідно з переліком, наведеним у цій статті. Заперечення на ухвали, що не підлягають оскарженню окремо від рішення суду, включаються до апеляційної скарги на рішення суду.

Верховний Суд, відповідаючи на запитання: «Чи підлягають апеляційному оскарженню окремо від рішення суду першої інстанції ухвали суду першої інстанції про відмову в задоволенні клопотання про зупинення провадження, не передбачені ст. 255 ГПК України?» навів таку правову позицію¹².

Статтею 129 Конституції України визначено основні засади судочинства, якими, зокрема, є забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення. Конституційне право на судовий захист як невід'ємну частину такого захисту передбачає можливість поновлення порушених прав і свобод громадян, правомірність вимог яких установа у належній судовій процедурі та формалізована у судовому рішенні, і конкретні гарантії, які давали б змогу реалізувати його у повному обсязі та забезпечувати ефективне поновлення у правах за допомогою правосуддя, яке відповідає вимогам справедливості, що узгоджується також зі змістом ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Відповідно до ч. 2 ст. 254 ГПК України ухвали суду першої інстанції оскаржуються в апеляційному порядку окремо від рішення суду лише у випадках, передбачених ст. 255 цього Кодексу. Оскарження ухвал суду, які не передбачені ст. 255 цього Кодексу, окремо від рішення суду не допускається. Отже, перелік ухвал, які підлягають апеляційному оскарженню окремо від рішення суду, наведений у ст. 255 ГПК України, є вичерпним. Системне тлумачення положень ст. 255 ГПК України засвідчує, що законодавець свідомо виокремив випадки, в яких може бути оскаржено або конкретну процесуальну дію, або таку конкретну дію і відмову в її вчиненні. Зазначені процесуально-процедурні обмеження права на апеляційне оскарження деяких ухвал місцевого господарського суду окремо від остаточного рішення суду встановлені з метою ефективного здійснення правосуддя і не зменшують для сторін можливості доступу до суду апеляційної інстанції та не ускладнюють їм цей доступ таким чином і такою мірою, щоб завдати шкоди самій суті цього права, оскільки сторони не позбавляються права на апеляційне оскарження таких проміжних ухвал місцевого господарського суду взагалі, їх право лише відтермінується до постановлення остаточного рішення у справі (постанови КГС ВС від 11.09.2018 у справі № 916/1461/16, від 18.10.2018 у справі № 912/1398/18).

Верховний Суд на запитання: «Чи можна оскаржити окремо від рішення суду ухвалу про внесення виправлень до ухвали суду?» відповів таке.

Статтею 243 ГПК України передбачено, що суд може з власної ініціативи або за заявою учасників справи виправити допущені в рішенні чи ухвалі описки чи арифметичні помилки, про що постановляється ухвала. Апеляційне оскарження ухвал відбувається у двох формах: а) у формі апеляційної скарги на ухвали, які можуть бути оскаржені окремо від рішення місцевого суду; б) у формі заперечень на ухвали, що не підлягають оскарженню окремо від рішення суду, які можуть бути включені до апеляційної скарги на рішення суду. У ст. 255 ГПК України наведено перелік ухвал, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення суду. Зокрема, п. 18 ч. 1 ст. 255 цього Кодексу передбачено можливість оскарження ухвал про внесення, відмову у внесенні виправлень саме у рішення. Ухвала про внесення виправлень є складовою частиною того судового рішення, до якого необхідно внести зазначені

---

¹² Огляд проблемних питань застосування судами окремих положень ГПК України за результатами проведених нарад, семінарів, круглих столів із місцевими та апеляційними судами https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_GPK_07_2019.pdf

виправлення, тому й оскаржена ця ухвала окремо від рішення суду може бути тільки у тому випадку, коли таке оскарження передбачено для "основного" судового рішення. Такими "основними" судовими рішеннями у розумінні положень ГПК України є рішення суду по суті спору та ухвали, визначені у ст. 255 цього Кодексу. Зокрема, ухвала про внесення виправлень в ухвалу про відкриття провадження у справі не може бути оскаржена до апеляційного господарського суду окремо від рішення суду, оскільки ст. 255 ГПК України не передбачено можливості оскарження ухвали про відкриття провадження у справі окремо від рішення суду (ухвала КГС ВС від 04.03.2019 у справі № 904/5578/18)¹³

Відповідно до п. 17 ч.1 ст. 255 ГПК у справах про банкрутство (неплатоспроможність) окремо від рішення можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали у випадках, передбачених Законом України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом";

Статтею 9 КЗЗБП встановлено спеціальні норми щодо оскарження судових рішень у процедурі банкрутства.

Частина 1 цієї статті передбачає, що ухвали господарського суду, постановлені у справі про банкрутство за результатами розгляду господарським судом заяв, клопотань та скарг, а також постанова про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури можуть бути оскаржені в порядку, встановленому Господарським процесуальним кодексом України, з урахуванням особливостей, передбачених цим Кодексом.

У частині 2 цієї статті визначається, які процесуальні акти підлягають оскарженню в апеляційному порядку: можуть бути оскаржені постанова про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури/процедури погашення боргів, усі ухвали місцевого господарського суду, прийняті у справі про банкрутство, крім випадків, передбачених Господарським процесуальним кодексом України та цим Кодексом.

Аналогічні за змістом норми містилися у статті 8 Закону про банкрутство. Щодо цього регулювання зазначалося, що реалізація учасниками провадження у справі про банкрутство відбувається за правилами і в строки, передбачені розділом XII ГПК України – «Перегляд судових рішень в апеляційному порядку»¹⁴.

Таким чином, у справах про банкрутство *окремо від рішення* можуть бути оскаржені в апеляційному порядку: а) усі ухвали місцевого

¹³ Огляд проблемних питань застосування судами окремих положень ГПК України за результатами проведених нарад, семінарів, круглих столів із місцевими та апеляційними судами https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_GPK_07_2019.pdf

¹⁴ Пригуза П.Д., Пригуза А.П. Науково-практичний коментар Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» у редакції з 18 січня 2013 року [доктринальне тлумачення норм права неплатоспроможності та статей 1-21]. Херсон: Видавництво «ТДС», 2013. С. 160

господарського суду, крім випадків, передбачених ГПК та КУзПБ (ч.2 ст.9 КУзПБ, ч.2 ст.8 Закону про банкрутство); б) ухвали, включені до переліку ч.1 ст.255 ГПК, які суд виносить, здійснюючи процесуальні дії та вирішуючи інші процесуальні питання, за правилами та на підставі норм ГПК.

Оскарження інших ухвал можливо у спосіб включення заперечень в апеляційну скаргу на судові рішення (ухвалу, постанову), яка підлягає оскарженню окремо від рішення.

Розширенням можливості оскарження у справах про банкрутство відкривається можливість для зловживань, оскільки завжди знайдеться один кредитор (з десятка, а то й тисяч кредиторів, які беруть участь у справі про банкрутство), який, переслідуючи егоїстичні цілі, захоче затягнути процес шляхом оскарження судових рішень¹⁵.

III.

Отже, на поставлені у запиті питання слід відповісти так:

1) *Приписи частини першої статті 255 ГПК України щодо вичерпного переліку ухвал суду першої інстанції, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення суду, поширюються на ухвали суду першої інстанції у справах про банкрутство (неплатоспроможність).*

2) *Під судовими рішеннями (ухвали, постанови) у справі про банкрутство, окремо від яких можуть бути оскаржені ухвали суду першої інстанції, мається на увазі будь-яке судове рішення, яке оскаржується окремо і наступне після судового рішення, яке окремо не оскаржується.*

3) *В апеляційному порядку у справах про банкрутство (неплатоспроможність) з огляду на приписи частини другої статті 8 Закону про банкрутство та пункту 17 частини першої статті 255 ГПК України можуть бути оскаржені: а) усі ухвали місцевого господарського суду, крім випадків, передбачених ГПК та КУзПБ (ч.2 ст.9 КУзПБ, ч.2 ст.8 Закону про банкрутство); б) ухвали, включені до переліку ч.1 ст.255 ГПК, які суд виносить, здійснюючи процесуальні дії та вирішуючи інші процесуальні питання, за правилами та на підставі норм ГПК.*

4) *Норми частин першої та другої статті 8 Закону про банкрутство мають різний предмет регулювання: а) частина перша містить загальне положення про те, в якому порядку відбувається оскарження судових актів у справі про банкрутство, тобто в інстанційному порядку, та відсилає до норм ГПК; б) частина друга*

---

¹⁵ Ніколенко Л.М. Перегляд судових актів у господарському судочинстві: монографія / Л.М.Ніколенко. – Донецьк: Юго-Восток, 2013. С.56

містить перелік судових рішень, які може бути оскаржено в апеляційному порядку.

Щодо визначення переліку ухвал, постановлених у справі про банкрутство, які можуть бути оскаржені окремо від рішення суду, у частині першій йдеться про ухвали, прийняті за наслідком розгляду звернень до суду, поряд з цим у частині другій йдеться про **всі** прийняті судом ухвали. Предмет регулювання частини другої ширший ніж частини першої, оскільки вислів «усі ухвали» включає в себе також і ухвали, які суд виносить в силу закону без ініціації учасника справи¹⁶. Такий підхід більшою мірою відповідатиме конституційній засаді пункту 8 частини 2 статті 129 Конституції України щодо забезпечення апеляційного оскарження.

Ці норми мають застосовуватись у системному зв'язку, а саме: усі ухвали суду першої інстанції у справі про банкрутство підлягають оскарженню в інстанційному порядку, встановленому ГПК.

5) Ухвала про відмову в задоволенні клопотання про закриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) не може бути оскаржена окремо від рішення суду першої інстанції в апеляційному порядку.

б) Підстава поданого клопотання про закриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) не має значення та впливу на прийняття судом апеляційної інстанції рішення щодо можливості перегляду в апеляційному порядку ухвали про відмову в задоволенні клопотання про закриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність).

**Член Науково-консультативної ради
при Верховному Суді
кандидат юридичних наук**

Беляневич В.Е.

**Член Науково-консультативної ради
при Верховному Суді
доктор юридичних наук, професор**

Беляневич О.А.

---

¹⁶ Залежно від підстави їх постановлення судові ухвали варто поділяти на ті, що постановляються судом *ex officio* незалежно від клопотання учасників справи (наприклад, ухвала про закриття підготовчого провадження призначення справи до судового розгляду), та ті, що є реакцією суду на заяву чи клопотання учасників справи (наприклад, ухвала про забезпечення доказів). Різниця між цими двома видами ухвал полягає в тому, що мотивувальна частина ухвал другого виду обов'язково повинна містити аналіз доводів сторін стосовно необхідності вчинення процесуальної дії, щодо якої було подано заяву (клопотання) // Андронов І.В. Судові рішення в цивільному процесі України. Автореф. дисерт. док. юрид. наук. спеціальність 12.00.03. Одеса, 2018. С. 21